

พระร่วง บทละครเรื่อง

สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

มหาวิชัย

พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชนิพนธ์

พ.ศ. ๒๔๖๓

21/03/2565

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

ตัวละครอน

ไทย.

พระร่วง, พ่อเมืองละโว้.

นางพันทน์, มารดาพระร่วง.

หลวงเมือง, หัวหน้ากรมการเมืองละโว้.

นายบุญ }
นายมี } ทนายคนสนิทของพระร่วง.

นายมันขยขาว, พรานป่า.

พระมหाराชาครู, เมืองสุโขทัย.

นอกจากนี้ มีกรมการเมืองละโว้, ขุนนางเมืองสุโขทัย, ทนาย,
สาวใช้, พลเมือง, และศิษย์วัด.

ขอม.

พญาเคไซ, แม่ทัพขอม.

นักคุ้ม }
นักสุวรรณ } นายทหารขอม.

ทหารขอมที่ ๑.

ทหารขอมที่ ๒.

21/03/2565

นอกจากนี้ เพร่พล.

พระร่วง

๑๖
องกที่ ๑

ฉาก: หอนั่งในคุ้มพระร่วง, เมืองสระบัว.

(เมื่อเปิดม่าน หลวงเมือง, กรมการนั่งอยู่พร้อม, คอยเฝ้า
พระร่วง.)

บทร้อง - กรมการ.

(สิงห์ โศก)

อันพวกเราชาวสระบัวลูกผู้ชาย
ล้วนจงรักเจ้านายอย่างเต็มท,
ท่านว่าไรเราไซ้รักเห็นดี,
ยอมสละชีวีเพื่อรับไซ้.

หลายข้อมมาเป็นข้าเจ้ากรุงขอม,
ต้องยินยอมสารพัดซัดม็ไต่,
ขึงนกงัยแสนจะแค้นใจ

เกิดเป็นไทยต้องเป็นทาสอนาถนั้ก.

จนพระร่วงปลุกไทยจึงใจกล้า
ทนงทำอายขอมสั้ประลั้กษณะ;
ไม่ขอยอมพ่ายแพ้แก่อายขั้กษ,

ขอต่อสู้ให้ประจั้กษั้จริงสักครา.

(พิณพาทย์ทำเพลงเสมอ, พระร่วงออกมานั่งเดี่ยว.)

บทวิจัย - พระร่วง.

(กล่อมพญา)

เรา^๑นี้^๒วิตก^๓ด้วย^๔กิจการ

จึง^๕เชิญ^๖ท่าน^๗ทั้งหลาย^๘มา^๙ปรึกษา^{๑๐},

สุ^{๑๑}โขทัย^{๑๒}ไค^{๑๓}ค้อย^{๑๔}สารา

ว่า^{๑๕}ไม่^{๑๖}สามารถ^{๑๗}ผูก^{๑๘}ไมตรี^{๑๙},

เพราะ^{๒๐}ว่า^{๒๑}ชน^{๒๒}หลวง^{๒๓}ที่^{๒๔}วง^{๒๕}ศต^{๒๖},

ขอม^{๒๗}ว่า^{๒๘}เหว^{๒๙}ทั้ง^{๓๐}หมต^{๓๑}ที่^{๓๒}วกร^{๓๓}งศรี^{๓๔},

เรา^{๓๕}ก^{๓๖}หมต^{๓๗}ท^{๓๘}หวง^{๓๙}ใน^{๔๐}กร^{๔๑}งน^{๔๒}

มี^{๔๓}รู้^{๔๔}ที่^{๔๕}จะ^{๔๖}ทำ^{๔๗}ประ^{๔๘}การ^{๔๙}ใด^{๕๐}.

เรา^{๕๑}ได้^{๕๒}ทำ^{๕๓}กำ^{๕๔}แหง^{๕๕}ก^{๕๖}ลา^{๕๗},

ขอม^{๕๘}จะ^{๕๙}ยก^{๖๐}โท^{๖๑}มา^{๖๒}ให้^{๖๓}ไฉน^{๖๔} ?

คง^{๖๕}จะ^{๖๖}ส่ง^{๖๗}กอง^{๖๘}ทัพ^{๖๙}มา^{๗๐}ฉับ^{๗๑}ไว

เพื่อ^{๗๒}จับ^{๗๓}ตัว^{๗๔}เรา^{๗๕}ไป^{๗๖}ลง^{๗๗}โทษ^{๗๘}ทัณฑ์^{๗๙}.

อัน^{๘๐}เรา^{๘๑}จะ^{๘๒}ต้าน^{๘๓}ทาน^{๘๔}ขอม^{๘๕}

ที่^{๘๖}พริ้ง^{๘๗}พร^{๘๘}อ^{๘๙}มา^{๙๐}ว^{๙๑}อ^{๙๒}แขง^{๙๓}ขัน^{๙๔},

ทั้ง^{๙๕}ท^{๙๖}ท^{๙๗}าร^{๙๘}เขา^{๙๙}ชา^{๑๐๐}อ^{๑๐๑}เเชิง^{๑๐๒}ป^{๑๐๓}ระ^{๑๐๔}ชัน^{๑๐๕},

จะ^{๑๐๖}สู้^{๑๐๗}กัน^{๑๐๘}มี^{๑๐๙}แต่^{๑๑๐}แพ้^{๑๑๑}ก^{๑๑๒}าลัง^{๑๑๓}.

เพราะ^{๑๑๔}ถึง^{๑๑๕}แม้^{๑๑๖}ว่า^{๑๑๗}ไทย^{๑๑๘}เรา^{๑๑๙}ใจ^{๑๒๐}กล้า^{๑๒๑},

21/03/2565

๓
เพลงสาคราอาวอไม่แข่งขลัง,
อีกจำนวนน้อยแท้แพะปลั่ง,
จะคิดตั้งยุทธของก็คงตาย.

บทร้อย—หลวงเมืองและกรมการ.
(สามเส้า)

<u>หลวงเมือง.</u>	อันตข้าไชร้ ไม่ย่อท้อ
	ต่อพวกศัตรูทั้งหลาย,
<u>กรมการ.</u>	ขออาสาพ่อเจ้าจนท้วตาย
	ยอมถวายชีวันฉนพลี,
<u>หลวงเมือง.</u>	เลือกเนอร่างกายถวายไว้
	กายไคยุคลขทศวี,
<u>กรมการ.</u>	ไม่ขอยอมให้ขอมชาติอัยรีย
	มาข้ายเหยยขเล่นเช่นเคิมมา !
<u>หลวงเมือง.</u>	อนงทจะรบของคพ่อเจ้า
	เขาไปเหมือนหน่งทาส,
	เขนอันยอมไม่ได้,
<u>กรมการ.</u>	ใครขึ้นมา
	พวกข้าจะขอต่อตี.

21/03/2565

หลวงเมือง.

สู้กว่าจะหมดลมปราณ,

กรมการ.

มิให้เคืองรำคาญบเทศรี !

หลวงเมือง.

เกิดมาแล้วของกายวายชวี;

กรมการ.

ขอตายเพราะภักดีคือเจ้านาย !

บทร้อง—พระร่วงกับหลวงเมือง.

(ตลุ่มโปง)

พระร่วง.

อินท้านภักดีคือเราไชว์,

เราซอชอบใจท่านทั้งหลาย,

อินแสตงพรังพร้อมจะยอมตาย,

มอชกายแก่เราเช่นนี้ไชว์.

ถ้าแม้มีปราณพร้อมอยู่

จะต่อสู้, ตัวเราหาขัดไม้,

เราซอเพียงแต่อย่าขล่าใจ,

กล้าเกินไปเราอาจจะเสียที.

หลวงเมือง.

แม่พ่อเจ้ามีซึ่งยศ ไฉน,

ไปรคชขายแก่ชายบเทศรี;

21/03/25

ข้าผู้จงรักภักดี

จะทำตามวาทีที่สำแดง.

บทร้อง—พระร่วง.

(สร้อยสนตัด)

พวกขอมพร้อมพร้อมกำลังพล

เวียงรณสาครากลาแห่ง;

ควรเราจะคิดซ่อมกำแพง

ตกแต่งคูค่ายทั้งหลายไว้,

เผื่อว่าทัพขอมยกมา

จะได้ ยึดภามันได้,

แล้วรีบส่งมาเร็วไป

ยังกรุงสุโขทัยธานี.

เมื่อสุโขทัยรู้ว่าขอม

มาล้อมละโว้บุรีศรี,

บางที่จะส่ง โยถิ

มาช่วยราววิศิษฐ์เรา;

เพราะถ้าละโว้เสียเมือง

ก็อาจะคายเคืองไปถึงเขา,

ขอมอาจะโจมโรมรันเอา

ผู้คนของเขาพลอยเคอครัน.

บทร้อง—หลวงเมืองและกรมการ.

(พราหมณ์ ศศนา เต้า)

หลวงเมือง.

ต^๒ช^๒าน^๒เห^๒ิน^๒ช^๒อย^๒ก^๒ล^๒ค^๒ว^๒ย^๒,

กรมการ.

ค^๒อ^๒ง^๒ช^๒ว^๒ย^๒ก^๒ัน^๒แ^๒ต^๒ง^๒เม^๒ือ^๒ง^๒ไ^๒ว^๒ม^๒ัน^๒ก^๒อ^๒น^๒,

หลวงเมือง.

ถ^๒้า^๒ห^๒า^๒ม^๒ิ^๒ค^๒ั^๒ร^๒ุ^๒ย^๒ก^๒ุ^๒ร^๒

กรมการ.

ม^๒า^๒ด^๒ง^๒น^๒ค^๒ร^๒จะ^๒เส^๒ีย^๒ท^๒.

หลวงเมือง.

ค^๒ว^๒ช^๒้า^๒ช^๒อ^๒ล^๒า^๒ไ^๒ป^๒ริ^๒ย^๒แ^๒ต^๒ง^๒

กรมการ.

ค^๒ค^๒ำ^๒ย^๒ถ^๒ำ^๒แ^๒พ^๒ง^๒บ^๒ร^๒ี^๒ศ^๒ี^๒,

จะ^๒จ^๒ิต^๒แ^๒จ^๒ง^๒แ^๒ย^๒ง^๒บ^๒ัน^๒ช^๒ง^๒น^๒ำ^๒ท^๒

ค^๒ว^๒ย^๒ค^๒ุ^๒ม^๒ช^๒าว^๒บ^๒ร^๒ี^๒ใ^๒ห^๒ำ^๒ง^๒า^๒น^๒.

(หลวงเมืองและกรมการกราบลา, แล้วเข้าโรง.)

บทร้อง—พระวัง.

(แขก กล พ บ ร)

ค^๒ุ^๒เ^๒า^๒เ^๒ิ^๒ค^๒ ๑ ช^๒า^๒ว^๒ไ^๒ท^๒ย^๒ใ^๒ห^๒า^๒ญ^๒ช^๒ี^๒ก^๒,

น^๒ิ^๒ก^๒ ๑ ก^๒็^๒แ^๒ส^๒น^๒จะ^๒ส^๒ง^๒ส^๒ำ^๒ว^๒,

จะ^๒ค^๒อ^๒ล^๒ู^๒ท^๒ั^๒พ^๒ข^๒อ^๒ม^๒ช^๒ัย^๒ช^๒ำ^๒ญ^๒,

จะทนทานไค้เพียงสักเท่าไร ๑

พวกเรามิไค้เพียงหยิขมือ

ฤาจะทนกำลังไค้,

ละไว้จะมีเกทภัย

ก็เพราะตัวกูไซ้รัตนงคน.

เมื่อคึกเขาเป็รียบแก่ข้าหลวง,

มิไค้ตรองคูปวงเหตุผล

ให้ถวนถึ, อวดคึกตนงคน,

จเรขบจนเพราะเราอหังการ!

(นายมันบนบยาวออก, หน้าตาตื่น, เหลียวซ้ายแลขวา, แล้วไหว้พระร่วง.)

บทร้อง—พระร่วง.

(ร่ายนอก)

เฮะ, ออมนัน, ฉันทไค้ทำหน้าคึก ?

ถอยนกล้วไค้ไรทำไมหวา ?

กเห็นแต่ไค้ไหนแต่ไรมา

มังกลาสนคไม้มก ล้ว.

บทร้อง—นายมัน.

(สารถิ)

ที่ดูขำริบมาในครานี้,
 เพราะจงรักภักดีต่อทุกหัว;
 ที่มานี้มิใช่ภัยตัว,
 พ่อเจ้าอย่ามัวคายใจ.
 ยี่คนพญาเดโช
 คุมทัพใหญ่โตหาน้อยใหม่,
 จะมาจับพ่อเจ้าเอาไป
 ลงโทษที่ในนครอม;
 เขาว่าคึกคคชขบถเจ้า,
 จึงจะเอาประธานเสียให้สน,
 เพื่อตัดการทไทยให้นิยม,
 เปนลุ่มนมแม่นแล้วในครานี้.

บทร้อง—พระร่วง.

(สับทสองชั้น)

21/03/25๕๕
 อินชอทกเกรงอยู่แล้วนั้น,
 ก็เป็นอันมีมาถงท;

อันพวกขอมยกมาในคราน
มุ่งเอาชิวแต่ตัวกู.
แม็กจะอยู่ต่อทาน
พวกไทยใจหาญคงต่อสู้,
ไหนจะยอมพ่ายแพ้กัศัตร์,
กูยังอยู่คงประยทณัสคกำลัง.
แต่ชาวไทยไม่ซาญการณรงค์,
เหลือทนงสู้ขอมกำลังขลัง,
เหมือนแสร้งให้ไปตายวายชีวิ,
ค้องคิตกกลประทังคัศัตร์ไว้.

บทร้อง—นายมัน

(ร่ายนอก)

แม่พ่อเจ้ามกลอุบาย,
ไปรคชขายความแจ้งแถลงไซ,
ให้ชานรู้เค้าเข้าใจ,
จะไซชาฉนโตก็ยอมรบ.

บทร้อง—พระร่วง.

(เชนง)

คว^๕ม^๕ง^๕จ^๕ง^๕แ^๕ส^๕ร^๕ง^๕ท^๕า^๕ห^๕ล^๕ง
 เ^๕ก^๕ิ^๕ร^๕ค^๕ร^๕ง^๕เ^๕า^๕ไ^๕ป^๕ใ^๕ห^๕ั^๕ข^๕อ^๕ม^๕จ^๕ั^๕ย^๕,
 แ^๕ล^๕ว^๕จ^๕ง^๕เ^๕ล^๕ว^๕ค^๕ว^๕า^๕ม^๕ไ^๕ป^๕ใ^๕ห^๕ั^๕เ^๕ม^๕่^๕ท^๕พ^๕
 ป^๕ร^๕ะ^๕ห^๕น^๕ั^๕ง^๕ร^๕ั^๕ย^๕ส^๕า^๕ร^๕ภ^๕า^๕พ^๕จ^๕ร^๕ิ^๕ง^๕ใ^๕จ^๕;
 ว^๕า^๕ก^๕ไ^๕ท^๕ร^๕ู้^๕ข^๕า^๕ว^๕ค^๕ร^๕า^๕ว,
 ส^๕ท^๕ก^๕ห^๕น^๕า^๕ว^๕เ^๕ก^๕ร^๕ง^๕ก^๕ล^๕ว^๕ห^๕า^๕น^๕ั^๕อ^๕ย^๕ไ^๕ม^๕;
 จ^๕ิ^๕ง^๕ร^๕ั^๕ย^๕ห^๕ล^๕ก^๕ล^๕ห^๕น^๕ไ^๕ป^๕
 ส^๕ู่^๕แ^๕ท^๕น^๕ส^๕ุ^๕ช^๕อ^๕ท^๕ั^๕ย^๕ธ^๕า^๕น^๕ี.
 ข^๕อ^๕ม^๕ค^๕ง^๕จ^๕ะ^๕ท^๕า^๕ม^๕ก^๕ุ^๕ไ^๕ป^๕,
 ค^๕ง^๕จ^๕ะ^๕ไ^๕ม^๕่^๕ข^๕ว^๕ง^๕ช^๕ิ^๕ง^๕ย^๕ุ^๕ร^๕ั^๕ศ^๕ร^๕ิ,
 ช^๕า^๕ว^๕ล^๕ะ^๕ไ^๕ว^๕ะ^๕ไ^๕ก^๕อ^๕ย^๕่^๕ก^๕ิ,
 ไ^๕ม^๕่^๕ค^๕อ^๕ง^๕ข^๕น^๕ย^๕พ^๕ล^๕อ^๕ย^๕ท^๕า^๕ย.

บทร้อง—นายมนกับพระร่วง.

(สระสม)

นายมน.

ท^๕ู^๕น^๕ท^๕ั^๕ว^๕ ! ฉ^๕ั^๕น^๕ไ^๕ค^๕ไ^๕้^๕เ^๕า^๕น^๕น^๕ ?

พระร่วง.

ถ้าภักดีจงทำเช่นกุหมาย.

นายมัน.

อนิจจาพ่อเจ้ามุลนาย,

จะไปว้าวอกขยับนออยู่คนเดียวน.

ที่ไหนขอมจะยอมไว้ชีวาตม์ ?

มันร้ายกาจการุณคุณเดียว.

พระร่วง.

ถึงจะตายก็ตายแต่คนเดียว,

กูจะเที่ยวช้อนเรน.

นายมัน.

เห็นไม่พัน !

มันคงจงล้างต่อเป็นแน่,

สารแนตามไปทุกแห่งหน.

ขอเชิญอยู่ท่ามกลางประชาชน,

ทั่วทุกคนช่วยกันรบอะมิตร.

พระร่วง.

แม่มกุนนออยู่คน,

อันละไว้ยริศกคงคิก,

กุก้องไป, ล้อให้ประจามิตร,

ตามคิตตัวกู.

นายมัน.

อยู่เป็นไร !

21/03/2563

อนิจจา ! ทนเกล้าทูนหัว,

ช่างไม่นึกถึงตัว.

พระร่วง.

นักไม้ไต่

ถึงแม้จะประสพพภัย,
 กุกข์ขอมบรรลย์ลำพังคน,
 ขอเพียงให้เวียงละ ไว้รอด,
 ให้ชาวเราปลอตกภัยอีกหน.

นายมัน.

ทูนหัวประเสีริฐเลิกคน,
 ะวาชชนม์ผู้เคียวอนาถครัน.

พระร่วง.

อย่าขี้ตก! ครานสำคัญนัก,
 มิ่งเคยรักกันเป็นแม่นมัน,
 จงทำตามคำกัแนะนำนั้น,
 โดยฉัยพลัน, หาไม่จะเสียการ.

บทร้อง—นายมัน.

(ร่ายนอก)

เมื่อทูนหัวนยงตรงความคิด,
 ตูเจ้าจ่าจัตริย์บรรหาร,
 ข้าจะประพฤติกิจการ
 ตามพมมานบัญญัติ.

บทร้อง—พระร่วง.

(ต่อยหม้อ)

ก็แล้ว ! อนึ่งอย่าชยาย
 ข้อความแพร่กระจายไปนระทวา.
 กจะไปจักแรงแต้งกายา
 ทำที่เหมือนว่าประพาสไพร.
 จะไปกัษทนายคนสนธิ,
 เพอมีให้คนคึกสงสัย.
 คอขส่งกก่อนแล้วจึงไป
 ไว ๆ สู่ทัพตัสกร.

(นายมันรับคำแล้ว, พระร่วงก็เข้าไปในเรือน.)

บทร้อง—นายมัน.

(บีแก้วน้อย)

อนิจจา ! พ่อเจ้าทนต์หัว
 ช่างยอมตัวผาภัยไม่ย่อหย่อน,
 เพราะเขอรักประชาชนรากร,
 จะสู้จรู๋ตรงเข้าพงไพร.
 หวังเอาคนเป็นประหนงเหยอ
 ล้อลื้อขอมร้ายมุ่งหมายให้
 ทิศตามตัวเขอเซ่ซไป.

นายไทนจะมีเหมือนนายเรา ?
 แค้นใจ้ายขอมสามาญ,
 ทั้งส่งสารพระร่วงทรวงเค็ว,
 จะตองตายเสียแม่แต่ียงเขาว,
 ชาวตะไวคองเค็วโคกครัน.

(ฝรั่งควง)

ขอให้เทวาสรรักษ์
 ช่วยพิทักษ์พ่อเจ้าขอมขวัญ,
 อย่าให้ขอมหายหายตามทัน,
 ขอให้มันมอศม้วยกลางพนา !

(พระร่วงออก, แต่งตัวอย่างจะไปเที่ยวป่า, มีดาพสพายเฉียง
 ป่า, มีคเห็นบที่ผ้าคาด, มือถือธนู.)

บทร้อง—พระร่วง.

(โอ้อาว)

ถึงเวลาจำไป, ใจจะขาด;

21/03/2565
 เป็นกรรมจำคลาดจากเคหา !

ไอน์แสนส่งสารมารท

ผู้สศเสนหาขอรัก !

ขย่หลังจะนั่งแต่กำสรวล,

โทยหวลถึงลูกผูกสมัค;

แต่ไร ๆ ไม่เคยจะพันพักตร์

มาต้องหักใจร้างห่างไป.

ครั้นจะไปกราบไหว้อ้อตา,

กัลยาตงเห็นขวไว้งไต;

จำเป็นจริง ๆ ต้องทิ้งไป

เหมือนไม่รักใคร่โยคี.

ขอฝากเทवासรรักษ์

ช่วยพิทักษ์มารคามาระศรี;

ลูกต้องขอลาในคราวนี้,

ถ้าบุญมีคงได้กลับมา.

(พิณพาทย์ทำโศค. พระร่วงร้องให้, นายมันปลอบ. นำพาทย์
เปลี่ยนเปนนทขอย. นายมันประคองพระร่วง, พากันค่อย ๆ เคิร
เข้าโรง.)

๔๘
อิงกิต ๒๓.

ฉาก: ลานหญ้าในกลางป่า, ที่ปักกองทัพอ้อม.

(นักสุวรรณนั่งอยู่บนต้นไม้; นอกนั้นมีทหารอ้อมอีกหลายคน
นั่งบ้าง, ยืนบ้าง, จัดหมู่ให้ดูงามและเหมาะกับการที่จะร้องเสียง
เข้ากลมเกลียวกันได้สะดวก. เมื่อจวนจะเปิดม่าน พิณพาทย์เริ่มทำ
เพลงเขมรโล้เรือ. พอเปิดม่านพวกทหารอ้อมร้องพร้อมกันทีเดียว.)

บทร้อง—หมู่ทหารอ้อม.

(เขมรโล้เรือ)

อันพวกเราเคียรทางมากตางย่าน

ถูกผ่านแต่คงพงพฤษา,

ไม่ได้พบผู้คนในมรรคา,

แม้สิ่งสาราสัตว์แทบไม่มี.

ในกลางวันสุริยันประชุมแสง

ราวกับแสงรั้งแผดเผาเราวอน;

21.03.๒๕๖๓ พชทกคำสนธิยาในราตรี

นำค่างพราวหนาวอินทรีย์แทบวางวาย.

มีหน้าข้าเจ้าไทยใช้ ไชยมค
 มาเที่ยวโลกหลอนหลอกออกใจหาย,
 ในที่มืดแลเห็นเป็นประกาย,
 กลัวจะตายพรายขามาหลอกกัน.
 มีหน้าข้าวางความคลานโง้ง ๆ
 เป็นเสือโคร่งกำขำรูปล่าสัน,
 ครั้นพวกเราควยหอกออกไล่มัน,
 เสี่ยงร้องขยับขาดันแล้วหายไป.
 โอยเหลือทนทุกคนแสนเข็ญครั้น,
 ต่างอดนอนทั้งทัพไม่หลับไหล,
 ชินว่าพระร่วงพ่อเมืองไทย
 ทรงอิทธิฤทธิ์ไกรมากเต็มที !

บทร้อง — นักสุวรรณกับทหาร.

(เขมรไทรโยก)

นักสุวรรณ.

พวกมึงอย่าวุ่นเลยนาทวา,
 ไม่ช้าถึงระไวบุรีศรี !

ทหาร.

เฮอ ! จริงเฮอ ! เฮอ — ถูกคังนายว่า !

นักสุวรรณ.

ถึงแล้วเมื่อใดคังได้มี

อาหารก็ ๆ อย่างพอใจ.

ทหาร. ดูกิ่งนายว่า ถาดึงเวียงชัย ประสงค์สังโต คงไต้ชัยกิน,
คงไต้กรวย ๆ กรวย ๆ เคี้ยวกิน !

นักสุวรรณ. อิกทั้งผู้หญิงบึงเรือ
ก็มีมากเหลือเพื่อสมถวิล;

ทหาร. เออ ! จริงเออ ! เออ — ดูกิ่งนายว่า !

นักสุวรรณ. คงไต้ประ โทม โคนมยุพิน,
ทั้งนอนกินอิมหน้าแสนสำราญ.

ทหาร. เทยวหาสาว ๆ เนอชาวสคราญ พุกเลียวเกี้ยวพาน
รุษฟอกพอใจ, จะรุษฟอก ๆ ฟอก ๆ พอใจ !

(พินพาทย์ทำเพลงลูกพาทย์ เสียงเอะอะในโรง. นักสุวรรณ
และทหารก็อยู่บนเวที ต่างฉวยอาวุธ และ ลูกขึ้นยืนเตรียมตัวพร้อม.
นักคุ้มกับทหารจับตัวนายมันออกมา, และเคโซก็ออกอีกทางหนึ่ง,
พร้อมกันถึงกลางเวทีเมื่อจบนำพาทย์.)

บทร้อง — เคโซ.

(ร่ายนอก)

เฮยเจ้าคนไทยอย่างไรหา,

ควมงนมาแต่ไหน ?

21.03/2555
วงวันผลบผลขถึงทพิชัย,

ประสงค์สังโตจงตอบมา.

บทร้อง - นายมัน.

(ร่ายมโนห์รา)

เจ้าคุณทนต์หัว ข้าเจ้านกแก้ว จิ้ง ๆ เจ้าขา,
 ข้าเจ้าชคเช พเนจรมา มิได้รู้ว่า มาแห่งหนใด.
 พอเคจรถงน พวกพลโยธา ทรูตรีออกไป,
 ข้าเจ้าแสนคร้าม อระบาทกโ กิ่งวุ่นไป หมายเข้าข้าตง.
 พวกท่านสกัด ข้าเจ้าเลยลัด ได้คลอกจากวง,
 เขาไล่ตามล้อม ห้อมก้งจางง จนข้าเจ้าตรง มายังถิ่น.

บทร้อง - เตโช.

(เขมรพระประทุม)

กูยงสงสัยคำให้การ,
 ชรอยเจ้าจะหาญมาสู่ที่
 ตั้งทัพของกศทวงศ์,
 ไทยควมงนถงชวา.
 รงศอยกระที่ทกุณาม,
 ขอกความตามจริงเจียวนะหว่า,
 พวก ไทยสะไว้ภารา
 เตรียมการยทอนาไว้ช้อย่างไร ?

บทร้อง—นายมัน.

(ล้าชาตรี)

โดยเจ้าประคุณทนต์หัว,
 ข้านักกลว่ท่านผู้ใหญ่.
 เจ้าประคุณลูกขอชีวิตไว้,
 จะบอกความจริงใจทุกสิ่งอัน.
 พระร่วงนั้นไซ้รู้ได้รู้เหตุ
 ว่าทัพมาสู่เทศเขตชนบท,
 เกรงกลัวขารมีมากครัน
 จึงปล้นเอาตัวรอดพ้น,
 วัลหน้เจ้าสยา,
 เจ้าประคุณกรณาสยามงน.
 ละไว้ไซ้มีได้เตรียมรพ
 ประชาชนไม่รู้เรื่องอะไร.

บทร้อง—เตโช.

(เขมรปากท่อ)

ชะ ๆ ช้ายร่วงผู้วิเศษ,
 คึกก่อเหตุกำเว็บเค็ยโตใหญ่,
 เห็นเขาเขาจริงก็ตกใจ
 มุคหัวหน้ไปเพ็ชรอกตาย.

ชะ ๆ ซาคีไทยทำใจหาญ,
 จะคึกการนิกเคี้ยวกฉยหาย,
 ซาคีมันชชลาต, ซาคีวายร้าย,
 ราวกระต่ายรึ ๆ หินเขารู!

บทร้อง-นายมน.

(สัพทชัย)

อ้ายขอม !

มึงเห็นเขาขอมนั่งนงอยู่,

อ้ายชาติสู้รึ คุกเมามัว,

เสื่อนอนอยู่ไซร้ เขาใจว่ากลัว,

มึงไม่รู้ตัว เขาแกล้งนั่งไว้.

คอยคุเดิตหว่า ไม่ช้าเท่าใด

จะเห็นว่าไทย กล้าได้ดังดี!

บทพากย์-เตโช.

เหม ! พรานมึงกล้าพาที ส่งเสียงอึงมึ, คุถูกกุฎาฉนใด ?

บทร้อง—นายมัน.

(ชมคกงนอก)

ทุนหัวอย่าเพื่อเอาโทษา.
 ข้าเจ้าเป็นชาวป่าเหมือนน้าไข,
 ที่ข้าพคไปนั้นเพราะฝนไฟ
 ดึงเสื่อใหญ่ข้ายังยังไม่ตาย,
 มันแสรังทำอนนึ่งไม่ถึงคน,
 จึงถูกน้อยชุกชนเคียวฉวยฉาบ
 เข้าไปไกล, ทนโคอ้ายโครงร้าย
 ทรครุขุขุ, เต็กฉิบหายเลือดคโตรมตัว

บทพากย์โต้ตอบกัน.

เทโช.

อ้ายบ้านมาเมามัว แต่ถึงการตัว ได้บึงสมิงไคกัน ?
 เรื่องกูดยากรู้อยู่ นั้นคือคนสำคัญ นั้นมันไคไปหนไค ?

นายมัน.

พระร่วงท่านจู่จรไป ยังสุโขทัย, เพื่อพ้นจากเขตอาณา.

เทโช.

มึงพูดนั้นแน่ฤาหว่า ?

นายมัน.

จริง ๆ เจ้าข้า, ได้ยินท่านกล่าววณนั้น.

เทโช.

นักคัมภพวานันพลัน. เคยเห็นหน้ามัน ณเวียงละไว้อาไหน?

นักคัม.

ข้าไม่รู้รักพรานไพร.

เคโซ.

เขอกูเขาใจ! สงสัยว่ามันแปลงมา.

กุ่มีความคึกคึกอยู่นา; พงหน่อขบเด็กข้า จะบอกให้เจ้ารู้ความ.

เข้าใจแล้วจงทำตาม, สงสัยก็ถาม จะตอบให้คงใจจง.

บทร้อง—เคโซ.

(เขมรเข้าโบไม้)

เมื่อทวนาเลียงลั่นแล้วไซ้

ชรอยไทยจะวายคล้ายความหลง,

นำระลึนเหิมหาญการทง,

แล้วและคงระยอขย้อต่อไป.

สำคัญอยู่ที่ควชายพ่อเมือง

มันจะก่อกระเคืองชนอีกไค้,

แต่อ้ายร่วงหลบลั่นไป

สู่แดนสุโขทัยธานี,

ซึ่งอยู่ภายนอกอาณาจักร,

จะชักชกตะบึงไปถึงท,

สุโขทัยกำลังระพรั่งก็,

จะต่อคกงยากลำยากนี้.

จำกจะคึกซงอุบาย

ลอบล้างท่าสายปรักษ์;

กจะลอคคอกไปมิให้พัก,

ลอบลักสังหารผลาญชีวา.

บทร้อง—นักคุ้มกับเตโช.

(เชมรเอวบาง)

นักคุ้ม.

อันเจ้าพระคุณจะคิดไป

โดยลำพังไซว์, ข้าเกรงว่า

ถ้าแม่เพลิงงพลาลงคกงมรณา

พวกข้าจะพลอยเกอครอื่น.

เตโช.

อย่าซัดเลยเจ้าเอย, ครานไซว์

กตังใจแม่นมั่นไม่ผันผอน

กไคทลแต่องค์พระภูธร

ว่าจะจับคัสกรโดยฉยพลัน;

แม้ว่าพระร่วงยังคงอยู่

กไม่ขอคันส์เขตชฉา;

อันถอยคำทำนูลพระทรงธรรม

ต้องด้อมนั้นจนกว่าจะบรรลีย์.
 ฉนนกขอแรง, นนกกั้ม,
 ให้เจ้าอยู่ควยคุมทัพใหญ่,
 ศึกจะปลอมแปลงไป
 กระทั่งสุโขทัยธานี.
 จะแต่งกายให้เหมือนคนไทย
 เล็ดลอดคอกไปสมถวิล,
 ลลยเหมือนนกขุกคำกิน,
 คงจะสิ้นเสียนหนามกั้สกร.

(พิณพาทย์ท่าเสมอมาร. เศษเศียรเข้าโรง; คนอื่น ๆ ไหว้.)

(ปีติมานครุ ๑. เมื่อเป็คมานอก เปลี่ยนเป็นเวลากลางคืน,
 มีทหารขอมนอนหลับอยู่หลายคน. กลางเวท นายมันนังกอดเข้าอยู่,
 กับมีทหารขอมอีก ๓ คนนั่งเล่นควดกันอยู่.)

บทร้อง—นายมัน.

(บังใบ)

โอว่าอนิจงานายของก !
 ้ายศักรูใจฉกรรจ์ไม่ผันผอน,
 มันโทโยโมหันหมายพันพอน,

เร่งร้อนรีบไป, อ้ายพาลา !
 อ้ายพญาเกโชนันแปลงกาย
 ให้ระม้ายเหมือนไทยเช่นว่า,
 เลอกสรรหาอุฐสาตรา
 ช้อนในกาษาเรียบร้อย.
 มีนุคสำห่มเกล้าเผาผม
 อย่างไทยนิยมใช้สรอย,
 แลวรีบเลขวลคสกกกรอย
 ไคค้อยติดตามพระร่วงไป.
 ส่วนกุนั้นแทยกาลโทโย,
 แต่ทำโง่เพื่อคักสงสัย;
 ลู้เสงี่ยมเจียมทวนิ่งไว้,
 แต่ในใจคลั่งคลุ้มคลั่งจริง ๆ !
 อ้ายพญาเกโชนันยังฮา
 สยประมาณชาวไทยก็ยอมนิ่ง,
 แต่ครานี้แม้ไม่ไหวคิง,
 เหมือนทั้งมูลนายให้ว้ายชนม์.

(ร่ายนอก)

21/03/2565

ท้องคอยมองหาช่องจะแหกกล้อม,
 รอให้ขอมนอนหลับทุกแห่งหน,

จงจะเลิกกลอกหินจากกรรพล;
จะลองใช้เหล็กกลุ่ดกักที่.

(พินพาทยทำเพลงฉิ่ง, ใช้ไม้ขวมตีเบา ๆ, เพื่อมิให้กลบเสียง
เจรจา. นายมันแก้งทำควางแลสันส้าน, จนทหารขอมที่ตนอยู่บน
เหลียวมาเห็น.)

เจรจา

ทหารที่ ๓. เฮ้ย, พรานไพร, มึงเขนอะไรไปหว่า ?

นายมัน. เต็มทนักเพื่อน ! ทำไมเพื่อนไม่ก่องไฟขึ้นผิงกัน
ข้างเล่า ?

ทหารที่ ๓. นายเขาห้ามไม่ให้ก่องไฟ, เขาว่าพวกไทยผ่านไปมา
จะรู้เข้าว่าเราตั้งอยู่ที่ไหน.

นายมัน. อะไร, เพื่อน ! ทนกกกลางไพรไกลบ้านผู้เรือนคน,
ใครมันจะสั้ประคนมาในกลางป่ากลางคองในเวลาอัน ? ไม่มี
ใครมาคอกเพื่อน.

ทหารที่ ๓. จริงอยู่, แต่นายท่านสั่งว่าไม่ให้ก่องไฟ—

นายมัน. เป็นไรไป ? นายท่านหลยแล้ว. กองแต่ข้อม ๆ พอผิงกัน
สามคนเท่านั้นแล้วกัน; แสงมันจะสว่างไปสักปานใดเทียว.

ทหารที่ ๒. จริงนะ. พรานเชื่อว่าถูก. นายท่านนอนในเพิงที่ปกของ
ท่านจะรู้จักหนาวอะไร. เฆนนั้นสีทองอยู่ตากน้ำค้าง, หนาว
จนกางสันพันกระตขกั้นกิ่งกราว ๆ. หรือเพื่อนไม่หนาว ?

ทหารที่ ๓. ก็หนาวเหมือนกัน.

ทหารที่ ๒. ถ้าเช่นนั้นก็กองไฟขึ้นผิงกันดีกว่า.

ทหารที่ ๓. มุ่งไปหาไม้มาสี, พันมัททางเตาหุงข้าว.

ทหารที่ ๒. ซำรู้แล้ว, ซำจะไปเอามาอย่าร้อนใจ. (เข้าโรง.)

ทหารที่ ๓. นั่นแน่พราน, แกเล่านิทานไปอีกได้ไหม ?

นายมัน. จะให้เล่าเรื่องอะไร ?

ทหารที่ ๓. เล่าต่อเรื่องที่เล่าค้างอยู่เมื่อหัวค่ำไม่ได้หรือ ? เรื่อง

เจ้าไทยอะไรรักลูกเจ้าเมืองที่เป็นคู่วิาทกั้นนั้น.

นายมัน. อ้อ ! เรื่องพระลอนั้นหรือ ?

ทหารที่ ๓. นั่นแหละเพื่อน. เล่าต่ออีกได้ไหม ?

นายมัน. ได้สิเพื่อน, แต่ขอผิงไฟให้อุ่นเสียหน่อยก่อนจึงจะมี

แกใจเล่า.

ทหารที่ ๓. ก็อย่างนั้นสิ ! อ้อ, เขาเขาพามาแล้ว.

(ทหารที่ ๒ หอบไม้ออกมา, ทั้ง ๓ คนจึงช่วยกันกองไฟแลจุดขึ้น.)

ททาร์ท ๑.

คอยระวังไฟอย่าให้มันโชนกันนะ, จะเกิดความ.

นายมัน.

อย่าวิตก! ข้าจะพยายามระวังให้ การกองไฟชาติเป็น

มือขวา,

ททาร์ท ๑.

แล้วก็เล่นนิทานไปพลางสิ.

ททาร์ท ๒.

ก็! ะไ้แก๊งว่ง.

(สองททาร์ทลงนั่งเล่นควดแลฟ้งนิทานพลาง. พิศนภาพย์หยุค.)

บทเสภา-นายมัน.

๑ ะเกล้าวถึงพระเพอนพระแพงสอง
 กัลยาพ่นอง โถมเผ็ดฉาย
 คอยพระลอประเสวีรู้ล้าเลิกชาย
 คอยกัหายเงี่ยไปไม่เห็นมา
 ึ่งครัสแก้พลียงเคียงสุวาท
 ฬรณโรยสองนางกุเสนาท
 ันพระลอน้องรอไม่เห็นมา
 ิ่งรอชาน้องผอมเพราะทรอมใจ
 ดาแม่พยงมเมตตาน้อง
 ขอเชิญสองพริบไปศาลใหญ่
 ทุสเดือนพระยู้เจ้าของเราไซ้
 ขอให้ ไปรกเมตดาปราวณี่ ฯ

๑ ครานันรนโรยบังคมคล

แล้วชวนกันขึ้นไปสู่ไพรีศรี

ถึงนำผากถยาทลคค

คามทสองอรไทยรไ้มา ฯ

๑ ครานนงองคพระข้เจ้า

ตอบว่าเราทำแล้วเหมือนเช่นว่า

ขคนพระลอกไ้มา

ถึงกาหลงอารามิहांไกล

เขาเด็กจะล่อพระลอรราช

มาถึงสองนางนาฏอช่าสงสัย

สองนางจงรีบกลับคืนไป

ขอกสองหลานเราให้เตรียมมกายา

ตรัสแล้วข้เจ้าจงรำลก

ถึงฝงไ้ไพโรพฤกษ์แสนสง่า

ขรำลกถึงไ้ไ้ก็มา

ขรักคณามาทันที

พระข้เลือกไ้แกมและทรามแวง

สร้อยแสงแแดงพระพรายกระจ่ายสี

ขนเขี้ยวลายข้ข้ข้ข้ข้

สองข้กลสีข้ข้ข้ข้ข้

เลอมลายหงส์บาทคังเสชา

ข้ข้ข้ข้ข้ข้ข้ข้ข้

หงอนแพรวพราวพรรณกระสันทรง

สองเท้าแมนทองลงฉลุลาย

ขึงใช้ผดงในทิวไก่อ

สำเร็จเสร็จไต่กิ่งมุงหมาย

ยกส่งไก่อแก้วอนแพรวพราว

ไปนำลอมันผายสู่เวียงพลัน ฯ

๑๑ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

๑๑ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

เสียงแหม่จากกลทาควงทวัน

ขยขบยกสุพรรณกระพือพอง

มีข้าพลันรรรลจากเชิงผา

สู่ข่าผาดไฉนไฉนผของ

ข่มทงกตงทผงคตอง

หุยกย่นชนสนั่นก้องเรียกทรงชัย ฯ

๑๑ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

๑๑ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

ก็เผยแกตแลพลันเห็นทิวไก่อ

โคมสำอางว่างามอร่ามไป

นกออยากได้ ไก่อแก้วแววจินคา

พระเสด็จลูกขนแต่่งพระองค์

รยรอนทรงสนับเพลาภาษา

217/03/2565

จับพระแสงคู่ที่ก่อกบฏเคียวมา
ถึงยังนำที่ประทับด้วยฉับพลัน ฯ

(สั่งเช็ดน้ำ)

๑ บัดคฤมพลอรุณได้
หวังได้ ไก่งามยิ่งเป็นมิ่งขวัญ
ไก่อ่ล่อพระลอปอชวาทัน
ก็โผนพลันเข้าสู่พงพี ฯ

(ระหว่างพิณพาทย์รับ นายมันโรยยาและพักคว้นไปทางทหาร
ขอม, ซึ่งง่วงอยู่แล้ว, ก็หาวหาวอด ๆ และโงก, แล้วในที่สุดลงนอน
หลับไปทั้งสองคน. นายมันเห็นหลับแน่แล้ว ก็ค่อย ๆ ย่องไป
จนห่างจากที่ทหารขอมนอนอยู่, แล้ววิ่งหนีเข้าโรงไป.)

(บิดม่าน.)

๔๗
องกิต ๓.

ตอนที่ ๑

ฉาก: สวนดอกไม้ที่ใกล้กับพระร่วง, เมืองละโว้.

(นางจันทร์นั่งร้อยดอกไม้อยู่บนแคร่; พวกสาวใช้นั่งเรียงราย
อยู่ตามควรถ. พิณพาทย์เริ่มเล่นเพลงลีลากระท่อม, และพอเบ็ดเตล็ด
พวกสาวใช้ก็เริ่มร้อง.)

บทร้องหมู่-สาวใช้.

(ลีลากระท่อม)

พิศดูมาลิต์ในสวน
งามล้วนหลากหลาย มากมวสดี,
ราวกับช่างเขียนผลาควาคไว้ที่
สำหรับที่ล่อคาน่าพอใจ,
ยามควันฉนั้นฉายกายเราร้อน,
พอเห็นมาลากวดีสกลไส
ก็ชวนลุ่มความร้อนอ่อนหทัย,
เพราะมีวไผ่กรรมย์ชมมาลา.

อ้นนงรามขามสาวราวดอกไม้,
 สำรวยกายสะพรั่งกิ่งเลขา,
 ด้งบรุษจะเหินอัยแสนเมื่อยล้า,
 พอเห็นหน้างามสรรพกลัยสำราญ.

บทร้อง—นางจันทน์.

(ลมพัดชายเขา)

อ้นมาลีแม่ สีสแสนสกลไส,
 ถ้าแม่ ไกรกลันสคนธวิมลหวาน,
 พอทศถจขยขยหนอยกเลิกการ
 มีท่นขานกัหมองลของนวล,
 แคหากมกลันหอมอันหอมขย,
 ด้งเหียวแลวกักระหลดขสคนเอหวล,
 เพราะเมือกกลันไม้ สักก็ยงยวน
 ยั่วไรชวนเซขหอมคองคอกมคม.
 อ้นนารูปงามทราวมสวาท,
 ถ้าแม่ ไรมรรษาทอ้นงามสม,
 คงไม่มีชายคักจะขบรม,
 มีแต่ชมเพื่อพลาางแล้วร้างไป.

(นายมันออกโดยค้วน, และนั่งลงไห้วันางจันทน์.)

บทร้อง—นางจันทน์

(ภายนอก)

เฮ้ นายมันฉันใดคลัดกลาน
 คุประหนึ่งเกิดการฉ้อเนื้อใหญ่,
 มีเหตุเภทพาลประการใด,
 จงบอกให้เราแจ้งแห่งคดี.

บทร้อง—นายมัน

(สองไม้)

ข้าขอโทษ ไปรคเกิดพระแม่เจ้า
 ทธาเข้ามาถึงณสวนศรี,
 แต่ว่าเหตุสำคัญมันเกิดมี,
 เห็นควรที่แม่เจ้าจะทราบไว้.
 ด้วยท่านท้าวเจ้าพระนครขอม
 เห็นชลอมที่เราเอาน้ำใส่,
 ก็เห็นว่าพ่อเมืองกระเดื่องใจ
 จะชวนไทยทะแมงและแซงเมือง
 ท้าวจึงใช้พญาเคไชชัย
 คุมพลไพร่ไปรบเป็นทัพเชิง,
 รบมาละไว้ระงับเรื่อง,

และจับตัวพ่อเมืองไปลงทัณฑ์. (รับ)

ศุขารุเรืองก็แสนท้อ,
 รีบมายอกพระร่วงผู้จอมขวัญ,

ฉายเชือกคอกอบายพลัน
 เพื่อให้เขตเขตแดนแผ้วถวัลย์.

ท่านรีบเร่งองคฺลงจากเรือน
 คล้อยเคลอนเข้าไปในป่าใหญ่,

ส่วนท่านใช้ให้
 ไปส่ทัพขอมด้วยฉับพลัน.

ให้ยกแม่ทัพว่าพระร่วง
 ไต่ลู่วงษ์ระเวศจากเขตขันธ์,

หวังให้ตามท่านไปในไพรวัน,
 และเช่นนั้นละไว้จะปลอตกภัย. (รับ)

ข้าเจ้าก็ทำตามท่านสั่ง,
 รีบรุกไปยังกองทัพใหญ่,

และให้การตามท่านไต่สั่งไว้,
 ขนพลขอมจัญไรก็สั่งการ,

ค้อมขอไว้ให้นายนักคุ้ม
 เป็นผู้อยู่ควบคุมทวยหาญ,

ฉายอ้ายเตโชวิชาชาญ
 บ่มินานแปลงกายให้คล้ายไทย,

แล้วรีบจรู๋เข้าส่ง

ตามองค์พระร่วงผู้เป็นใหญ่.

ศุขาริขกัลยละโว้ไชร์

เพื่อทูลอรไทยถึงเจ้านาย. (รับ)

(นายมันไหว, แล้วเข้าโรง.)

บทร้อง—นางจันทน์.

(คำหวาน)

ไต่ฟังครงนอนาดจิต

เหมือนใครปลุกหทัยนำใจหาย !

อนิจจาตัวกูข้างตุตาย,

ลูกชายหายไต่ก็ไมรู้.

กรรมจริง ๆ ไร้วัดตัวผู้เคี้ยว,

จะแลเหลือวก็เห็นแต่ลูกอยู่,

กูไม่ยอมเสียให้แก่ศัตรู,

จะต่อสู้จนกว่าจะวายปราณ.

(กระบอก)

เฮ้ยทนายไว ๆ ใครอยู่นอก ! (ทนายออกคน ๑.)

จงไปขอกหลวงเมืองเกดหัททวาร.

กระบอกไปสู่ศัตรูพาล,

ลงจะมีช่วยชมนานก็ตามที. (ทนายกราบและเข้าโรงไป.)

บทร้อง—นางจันทร์

(ตะนาวแปลง)

ถ้าแม่เสียพระลูกในครั้น,
 กุระครองชีวิไต่ ไฉน ?

ไต่ ไร่ผัวอยู่เกี่ยวแสนเปลี่ยวใจ,
 ก็อยู่ไต่เพราะลูกผูกใจทน.

เสียทั้งลูกทั้งผัวตัวอยู่โตน,
 เหมือนไม้ โกรนค้วงไซไร่ทอกผล;

ให้สมบัตืพิศยาทั้งสากล
 ก็ไม่เปรมกะมลไม่อยากครอง.

สมบัตืหญิงสิ่งใดในโลกนี้,
 อันสามคกกว่าสินทั้งผอง,

อิกบุตราบุตรเป็นทีปอง
 ยิ่งกว่าเงินทองรัตนา.

(หลวงเมืองและกรมการหลายคนออกมา, ไหว้และนั่งฟังตรัส

ต่อไป.)

บทร้อง—นางจันทน์และกรมการ.

(สบาย)

นางจันทน์.

อ้อหลวงเมือง, ฐ็เรืองฎาไฉน ?

หลวงเมือง.

นายมันเขาเล่าให้แล้วเจ้าขา.

ข้าทั้งหลายขอรับอาสา

ไปรวบรวมพาลาก้วยฉยไฉ.

นางจันทน์.

ค้แล้ว, จงรีบไปรวมพล,

ผู้คนเสาศราอย่าช้าไค้,

อันตัวเราเองก็จะไป,

เพราะแสนแค้นใจอ้ายไพร.

หลวงเมือง.

ไม่จำเป็นแท้ ๆ, แม่ทูลเกล้า,

พวกข้าเจ้าจะรบอย่างเต็มที.

กรมการ.

ขอมคายถวายขงขิว

เช่นพลแน่นแท้อย่าสงกา.

บทร้อง—นางจันทน์.

(ทวงพระธาตุ)

เราเชื่อนั่น ! จริงแท้, จะแพ้ขอม

คงไม่ขอม, ขอมคายเสียดีกว่า !

และในการที่ท่านห้ามเรานา

ก็บอกว่าเหล่าท่านภักดีแท้.

แต่อย่าลืม, เราไซร์แม่เป็นหญิง,

ก็จะนั่งอยู่ไหน ? ไม่ได้นั่ง!

เราเป็นไทยเชื้อชาติกันกรบแท้,

อีกเป็นแม่พระร่วงพ่อเมืองไทย.

เหตุฉนี้จะไปก๊กกองทัพ,

จึงชัยไล่ขับประยุทธ์ใหญ่;

ให้ชายขอมอาธรรมจัญไร

พ่ายแพ้ ฝีมือไทยไทยพลัน.

บทร้อง—หลวงเมือง.

(แหกหนัง)

ไต่ฟังคำคำรัสพระแม่เจ้า,

เหมือนช่วยเราฤทธิแรงแห่งดิน,

เมื่อแม่เจ้าตงใจไว้เช่นนั้น

ผ่ายดินนี้จะซัดไต่ดินใด.

ดูข้าไต่ข้าวก็รีบเร่ง

รวมพลเก่ง ๆ เช่นกองใหญ่,

และพวกพหลพลไกร

ไม่ช้าจะพร้อมเต็มกำลัง.

บทร้อง—นางจันทน์.

(ข้างประธานา)

อันพหลพลไทยนั้นใจกล้า,
 แต่ว่าเพลงสาตราไม่แข่งขลัง,
 อันจะยกเข้าโหมโหมกำลัง
 คุณยังไม่เหมาะแน้ไซร์.
 ควรวเราจะยกเคียวค้อย ๆ,
 ไปค้อยอยู่ในป่าใหญ่
 ใกล้ทัพพหลพลไกร
 ของขอมนั้นไซร์และคอบที;
 จนถ่วงเวลาตกสังค,
 ฟังถนกว่ามันหลับเต็มที,
 เราจึงค้อยโหมโหมคี่
 โคยพวกไพร่มีทันรู้.

บทร้อง—หลวงเมืองและผู้อื่น.

(ราชนอก)

หลวงเมือง. คีตกเขยว, ซ่าเจ้าเข้าใจแล้ว;
 ๒๑/๐๓/๒๕๕๕
 ๑ ๒
 ๒

กรมการ.

คันทักหนา, ท่าทางพวกคัศรุ

ดูจะชุลมุนและวุ่นครัน !

นางจันทน์.

ขอท่านกรมการทั้งหลาย

จงทำตามอุบายให้พร้อมสรรพ,

ข้คนเราควรระชวนกัน

สวตมนต์เพอมนั้นในทางใจ.

(นางจันทน์นั่งคุกเข่าขึ้น, คนอื่น ๆ ก็ลุกขึ้นนั่งเช่นนั้นบ้าง,

ณหน้าตรงออกมาทางคานหน้าเวที. นางจันทน์นำสวด, แล้วคน

อื่น ๆ สวดพร้อมกันต่อไป.)

บทสวด.

(สรรภัญญะ)

“ โย สนนินฺโน วรโพธิมูเล

“ มารี สเสนํ สุขิตํ วิเชยฺย

“ สมุโพธิมากุณฺโณ อนนุตตวาโณ

“ โลกุตตโม ตํ ปณฺนามิ พุทฺธิ

“ เอเตน สจฺจวสุเชน โหตุ เม ชยมงฺกลํ

“ ชุตตมงฺเคน วนฺเทหํ ปาทยิสฺสุ วรุตฺตมํ ฯ ”

๑ องค์ไตรสังขยนี้

ณพระโพธิพฤกษา

ทรงชัยสุขิตมา—

ระและแสนยะพลหาญ

ขุณฺณฺญาอุมขัฏ	สุพระโพธิเพ็ญญาณ
ข้าชอนมัสการ	วรพทของคณน
คัวยสัจจะวาทขลัง	ชยะมังคะลานันต์
จงมีณข้าสรว	พะประสิทธิเสีรังสม
กราบยาทะบงส์องค์	พระวรุคตะโมคค
ทัวกายประศุมกัม	อภิวันทะเค็มใจ
อิกนยชนกคุณ	ชนันและขอไหว
เทวาสุภาลัย	อติเวกะแรงหาญ
ไปรคช่วยขจักปวง	ภยะอินตะรายราน
ขอไทยวิชัยชาญ	ชนะพวกศัตรูของ ฯ

(พัฒนาทย์ทำเพลงครະสันนิบาต. เป็ลี่ยนฉลาก.)

ตอนที่ ๒

ฉลาก: ทางเค็รในบ้ำ. (เปนม่านทังระหว่างหลับ.)

(พัฒนาทย์ทำเพลงกราวนอก. ทหารชาวละไว, ถืออาวูคควบ

มือ, เค็รผ่านจากขวาไปซ้าย; เมื่อดังเวลาร้องย้าเท้าจนร้องจบ

ท่อน ๑ ๆ แล้วเค็รต่อไป.)

บทร้องหม่อม

(กราวนอก)

พวกไทยใจหาญไม่คร้านศึก

อกระทัก ไหล่นสนั่นก้อง,

แกว่งคาพวย ๗ ขยับพลอง,

องทิวปลิวพองพะพลม.

เสียงเท่าเกาพรอมกนตก ๗

คูปลีกราวกินจะถล่ม,

คงจิตโรมรันพันระคม

จำขอมให้ล้มระยำไป.

อ้ายขอมสันทานมันปานยักษ์

อี่ประลักษณ์หาใครจะเปรียบได้,

มันเคยข่มเหงไม่เกรงใจ,

ครานี้จะโตเห็นกัน.

พระร่วงท่านเปรียบเหมือนองค์ราม

คิดปรามปราบยักษ์ที่แข็งขัน,

อ้ายขอมเหมือนพวกทศกัณฐ์

มักจะต้องกับกระบาสตาย !

(เมื่อจบบทร้องแล้วและจบลูกรับท่อนท้ายแล้ว, พิณพาทย์

เลยทำเพลงเชิด. เปลี่ยนฉาก.)

ตอนที่ ๓

ฉาก: ในป่าที่พักทัพขอม. (ฉากเดียวกับองก์ที่ ๒.)

(เป็นเวลากลางคืนคึกคัก. ที่กลางโรงมโหรีขอมอยู่ยามคน
 หนึ่ง, ออก่งวง ๆ. พิณพาทย์ทำเพลงเชิดฉิ่ง. นายมันค้อย ๆ ย่อง
 ออกมา, ค้อมมองอยู่, พอได้ทีจึงโคคไปแทงทหารยามขอมด้วย
 หอกล้มลงโดยไม่ทันร้อง. นายมันเป่าเขม่งขึ้นเป็นสัญญาณ. เสียงไทย
 ร้อง "ชโย!" เซงแซ่ในโรง, เชิดกลอง. เสียงต่อสู้กันเองในโรง,
 นายมันก็วิ่งเข้าโรงไป. อีกครู่ ๑ มโหรีขอมกับไทยออกมาจากขวา,
 รบพุ่งกันพลาง, ไทยรุก, ขอมสัฟปลางถอยพลาง, ผ่านไปมาในเวที
 สัก ๒ เที้ยว, ในที่สุดจึงเสียงไทยร้อง "ชโย!" ก็ก้อง. พิณพาทย์
 เริ่มเพลงกราวรำเพื่อนำเสียงร้อง. พวกไทยร้องพลางเคีรพลางออก
 จากทางซ้าย, นางจันทน์และบริวารออกทางขวา, พบกันที่กลางเวที.)

บทร้องหมู่

(กราวรำ)

21/03/2555

ชโยชาวไทยชัยชำนะ,

ข้าขอมเกาะเกาะแพ้ คิยหาย,

มันทุงยกมาจะทำลาย,
 กลั้บคายเกลื่อนกลาดคาคแผ่นดิน.
 พวกไทยใจมั่นในธรรมะ
 จึงชนะได้สัมภังถวิล,
 ช้ายขอมจัญไรใจทมิฬ
 ไรธรรมจึงสิ้นชวาพสน.
 ขารม้พระร่วงน้นยกเกล้า,
 อิกคุณพระแม่เจ้าเป็นมิ่งขวัญ,
 มาช่วยคุ้มครองข้องกัน
 โรมรณจึงชนะอ้ายขอมพาส.
 ท้วยเทศทรียรัตนกำจกไทย,
 อิกทวยเทพไพรทให้แรงหาญ,
 พวกเราเขาไทยจึงชยชาญ
 อากผลาญไพรนมันนินพิง.

บทร้อง—นางจันทน์

(กระบอก)

21/03/2557
 ไค ยนเสียง ไค สันสนันยา

เรารู้ว่าเสร์สมอารมณ์หวัง,
 ๒

ยราขยรามไพรมีก่าล้ง
ไค้สมท้งสามารถเป้นชาติชาย.

บทร้อ้ง—หลวงเมืองกับผู้ชาย.

(เทพทอง)

หลวงเมือง.

อันว่ากรยทอนาในคราน
สำเร้งอย่างคิสมมุงหมาย !
ข้าจกแบ่งก่าล้งพลกาย
แยกย้ายกันเข้าโจมตี.

ต่างคนต่างหาญแสรวาญรุก,
ทุกตนรู้จกนำที;

ลูกค้.
หลวงเมือง.

ขอมเสลขเหม่อออยไม่วิต
กขณยออยยัยไปฉยปลัน.

ลูกค้.

บทร้อ้ง—นางจันท์.

(ต้นเพลงฉิ่ง)

ขอยใจถ้วนทั่วทุกตัวคน,
คลอยท้งพวกพลแขงขัน;
ขอมแพ้ววกไทยใจกรรว,
ทพมนครานแตกกระวาย.

บทร้อง—นายมัน

(ลงสรทมอลญ)

แต่ว่เต โสทวักัน
 มันแก่งกว่าชอมทังทลาย,
 ทรายโตมันไซรียังไม่คาย
 อันทรายไม่พันด้วยดี.
 ข้าชอกกรายลาวยับคลาไคต
 ไปยังสุโขทัยกรุงศรี,
 พยายามตามจับอายอภัยวิ
 ก่อนททำร้ายนายทรก.
 ขอให้หลวงเมืองไปช่วยกัน
 เลอกสรรไพร่พลคนสมัค;
 เลอกสวณกลาศกและฮักฮัก,
 ไม่ผ่อนพักจะไปในพรงัน.

บทร้อง—นางจันทน์

(ต้นเพลงฉิ่ง)

คันแล้ว, ขอท่านจงไปรอก
 ไปร่งปลอดคเป็นสขเกษมศรี;
 ตัวเราจะเฝ้าชงธานี
 อยู่ทางนคอยท่าพระลูกชาย.

บทวิงมู

(กราวรำ)

ด้วยเทศกรรณรัตนกำจกโทษ,
ชีกทวยเทพไปรทให้แรงหาญ,
พวกเราชาวไทยจึงชัยชาญ,
ฮางผลาญไพรมันนภินพิง.

(บัดมาน)

๕๗
องกัท ๕.

ฉาก: ลานวัดพระบรมธาตุ, เมืองสุโขทัย.

(เมื่อเบ็คมานพระร่วง, ผนวชเป็นภิกษุ, กวาดลานวัดอยู่.)

บทร้อง—พระร่วง.

(แหกมอญ)

ชรอยกศลหนหลัง
ยังตามชคเชยทุกา,
จึงไคไกรทางรอดปลดออกมา
กระทั่งถึงมหาธานี.

ไคไคองชัยพระอรหัต
มากระพตพึงอยู่เป็นสข,
ถึงแม่ขอมตามมาลงทน,

ขางทีระไม้กล้าทำร้าย,

เพราะเป็นชขานาสงฆ์

จะมายลงชวันกนง่าย ๆ

21/03/2560 ^๕ชาวยุริคงเห็นเป็น ไทษร้าย,

เหมือนทำลายศาสนาตะถาคค.

(สร้อยเพลง)

แต่คิดถึงเวียงละโว้ ไชยอนิจ,
 คักจะตึก, ราษฎรเกือบกร่อนหมด
 ฤาจะรอดเพราะขอมมันขอมงค,
 และมีวสกรอยก ?
 ถ้ามันยกเขาคเมือง
 ก็ระนำแก่นเคองมากอยู่,
 ชาวเวียงจะเห็นว่าตัวกู
 จัหนีเพราะขลาค, อนาคตใจ !

(เคไซ, แต่งตัวแปลงเปบไทย, ออกมาเมียงมอง, เห็นพระร่วง
 แต่ไม่รู้จัก. จึงไปนั่งลงยกมือไหว.)

บทร้อง—เคไซ.

(ขอมกล่อมลูก)

ประทานไทย ไปรคด้วยเถิดเจ้าชา
 ข้ามาหาพระร่วงผู้เปนใหญ่,
 ๒๕
 ๒๖
 ๒๗
 ๒๘
 ๒๙
 ๓๐
 ๓๑
 ๓๒
 ๓๓
 ๓๔
 ๓๕
 ๓๖
 ๓๗
 ๓๘
 ๓๙
 ๔๐
 ๔๑
 ๔๒
 ๔๓
 ๔๔
 ๔๕
 ๔๖
 ๔๗
 ๔๘
 ๔๙
 ๕๐
 ๕๑
 ๕๒
 ๕๓
 ๕๔
 ๕๕
 ๕๖
 ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐
 ๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐
 ๑๐๑
 ๑๐๒
 ๑๐๓
 ๑๐๔
 ๑๐๕
 ๑๐๖
 ๑๐๗
 ๑๐๘
 ๑๐๙
 ๑๑๐
 ๑๑๑
 ๑๑๒
 ๑๑๓
 ๑๑๔
 ๑๑๕
 ๑๑๖
 ๑๑๗
 ๑๑๘
 ๑๑๙
 ๑๒๐
 ๑๒๑
 ๑๒๒
 ๑๒๓
 ๑๒๔
 ๑๒๕
 ๑๒๖
 ๑๒๗
 ๑๒๘
 ๑๒๙
 ๑๓๐
 ๑๓๑
 ๑๓๒
 ๑๓๓
 ๑๓๔
 ๑๓๕
 ๑๓๖
 ๑๓๗
 ๑๓๘
 ๑๓๙
 ๑๔๐
 ๑๔๑
 ๑๔๒
 ๑๔๓
 ๑๔๔
 ๑๔๕
 ๑๔๖
 ๑๔๗
 ๑๔๘
 ๑๔๙
 ๑๕๐
 ๑๕๑
 ๑๕๒
 ๑๕๓
 ๑๕๔
 ๑๕๕
 ๑๕๖
 ๑๕๗
 ๑๕๘
 ๑๕๙
 ๑๖๐
 ๑๖๑
 ๑๖๒
 ๑๖๓
 ๑๖๔
 ๑๖๕
 ๑๖๖
 ๑๖๗
 ๑๖๘
 ๑๖๙
 ๑๗๐
 ๑๗๑
 ๑๗๒
 ๑๗๓
 ๑๗๔
 ๑๗๕
 ๑๗๖
 ๑๗๗
 ๑๗๘
 ๑๗๙
 ๑๘๐
 ๑๘๑
 ๑๘๒
 ๑๘๓
 ๑๘๔
 ๑๘๕
 ๑๘๖
 ๑๘๗
 ๑๘๘
 ๑๘๙
 ๑๙๐
 ๑๙๑
 ๑๙๒
 ๑๙๓
 ๑๙๔
 ๑๙๕
 ๑๙๖
 ๑๙๗
 ๑๙๘
 ๑๙๙
 ๒๐๐

มาไกลจากละโว้ธานี.

ทวายเป็นพ่อเมืองของข้าเจ้า

เข้ามาผนวชอยู่ที่นี้,

ศษ่างรักภักดี

หวังที่จะกราบพระบาท.

แม้ว่าพระร่วงเธอปราณี

บางทีจะรัยไว้เป็นข้า,

ขอท่านจงไต่เมตตา,

จงไปรทช่วยพาข้าไป.

บทร้อง—พระร่วง.

(ขนพลับพลา)

(พูดบ่น.)

เอ๊ะ ! ชายน่าน่าหลากจิก,

ยิ่งคึกยิ่งออกน่าสงสัย.

บุรุษอ้างตนว่าคนไทย,

แต่ไหนพูดแกว่งแปร่งทำนอง ?

ชรอยขอมจะปลอมแปลงมา,

ท้วงที่มีท่าออกของทอง !

ก็ยังมีให้ขอมได้ส่มปลอม,

จำจะต้องชักเชือกเกลื่อนไว้ที.

(ร่ายใน)

(พูดตั้ง.)

ตุก่อนประสกคนขยัน,
 ถาถนึ่งคอบขยัน;
 รูปจะเข้าไปในกุกู,
 ขางที่พระร่วงเออะมา. (เข้าโรง.)

บทร้อง-เตโช.

(กำปอ)

คัสพระร่วงมิ่งชวคค
 ว่ามชงบุญวาสนา,
 ไม่ย่ำเกรงพระราชอาชญา,
 ะถงชายชัยในวันน.
 เขาว่ามีฤทธาวาสัทธ,
 ึ่งเหิมคิตชบดต่อทรงศั,
 กุพระกาตระผลาญซึ่งชี,
 ให้สมทมิ่งคิตกำเวียใจ !

(พัฒนาทย์ทำเพลงรั้วสามลา. นายบุญ, นายมี, กับศิษย์วัด)

หลายคนพากันออกมา; นายบุญถือเชือกเส้น ๑, นายมีกับศิษย์วัด

บางคนถือพลอง คิษยวัคล้อมเคโซไว้, ผู้มีพลองเงอพลองเตรียมตี,
ฝ่ายเคโซเห็นสู้ไม่ได้, จึงยอมให้นายบุญมีค.)

บทร้อง—เคโซ.

(ทเลบ้ำ)

ข้าขอลามสักหน่อยเด็กพ่อคุณ,
 ขงเขาขญขอกหน่อยโตหรือไม ?
 ขานมผลตสถานโต,
 ขงคองขมคไวแน่นตงน.

บทร้อง—โตตอบ.

(บันตลิ่งนอก)

นายขญ.

ระยำมั่งข้างพคนกน้อยหรือ,
 ข้ายขอมมิ่งไซสอ, ข้ายขาคผี !
 มิ่งไม่รู้ว่ามีคอย่างไร,
 กมีหัวมากุระตสอมนมิ่งไว้ !

เคโซ.

ฮะ, พุทโฮ, ฉนโตใส่ความว่า
 ข้าเป็นขอมพาทาทไหนโต;
 ฉันลคคองเห็นข้าเป็นไทย,
 อย่ทในละไวมาข้านาน.

นายมี.

โฮ้โฮ้ ! โฮ้โฮ้ ! โททกแท้ !

อ้ายขอมแก้พศจาอย่างหน้าคาน.

กจะบอกอ้ายชาติไตร์ฉาน

ให้ รุการณตามจริงทุกสิ่งไป.

กุนเป็นทนายคนสนธิ

วัยใช้ ชิตพระร่วงผู้เป็นใหญ่,

มึงอย่ามาโยโสโกหกให้

กุนเกิดขี้ใจคิมึงตาย.

เคโซ.

อนิจจา ! ฉันโตไม่เชอฉัน,

จะเอาแต่ตัวรันทนง่าย ๆ,

เสียบแรงฉันถ่อร่างและร่างกาย

เคิรมาเฝ้าเจ้านายทวยใจรัก.

นายบุญ.

จะเท็จจริงอย่างไรโตเห็นกัน,

พวกเราค้นควมมันให้ประจักษ์.

(พวกศิษย์ค้นได้ มีคกับห่อยาพิษห่อ ๑.)นายบุญ.

มึงเตรียมมาพร้อมไว้, อ้ายโยกัษ,

โทษของมึงผิดหนักประจักษ์ตา !

ลูกคู่.

เฮ้ย ๆ เฮ้ย ๆ ! ฮาโฮ้ !

(นายบุญเงือตาพจะพันเคโซ, แต่ในขณะที่นั้นเองพระร่วงออกมาทันและยกมือขึ้นห้ามไว้.)

บทร้อง—พระร่วง.

(โยนดาพ)

ข้า ! ข้า ! มึงอย่าทำเฉียวคุณ,
 ออบุญ, ไม่ควรจะเข่นฆ่า;
 เขานนรยไซ้เจ้านายมา,
 และทำตามบัญญัติรักษาไซ้.
 อันกูเป็นชียานาสงฆ์
 จะให้ปลงชีพใครหายอมนี่,
 เราบรูแล้วว่ามันนั้นเป็นใคร
 ก็พอแล้วแคล้วภัยในคราวนี้.

(พิณพาทย์ทำเพลงเร็ว เสียงคนโจทก์กัณในโรง, มีผู้ถาม
หาพระร่วงและมีผู้ตอบว่า “ อยู่ตัวคี่.” พวกกรมการเมืองสุโขทัย
นำนายมัน, หลวงเมือง, และชาวละโว้ออกมา. พวกชาวละโว้ยินดี
ตรงไปไหว้พระร่วง.)

บทร้อง—โต้ตอบ.

(บรรเทศ)

หลวงเมือง. ข้าเจ้ามาเห็นหน้าพ่อเจ้าไทย
 สิ้นหวัง โยต่างทุกขเป็นสุข,

หลวงเมือง.

ยามเค็รมากกว่าจะถึงตน

ยังมีสุขแม้สักทีวาวาร,

เพราะรู้ว่าเศษไซ้อัศวกว่า

มันจะปลอมแปลงมาเพื่อประหาร,

แต่งเป็นไทยวีรชนต้นพนาค,

อ้ายสามาญมุ่งร้ายเป็นพันไป.

มันฮวกไว้ว่าจะรีบมาตะขิง,

มันยังมาไม่ถึงหรือไหน ?

นายมัน.

มันฮวกว่าจะทำกินมาไซร์,

นั่นเป็นไรนั่งข้อพ่อตัวการ !

เฮอ ! ฉันทนใครจับมันได้ ?

นายบุญ.

พวกเราจับมันไว้ ไค่หวาน ๆ !

มันฟังไค่เข้ามามีช้านาน

พยพ่อเจ้ากลางลาน, มันไม่รู้,

จึงทูลถามถึงองค์พระร่วงเจ้า,

เขอรูเค่าจึงบอกให้รออยู่,

แล้วท่านสั่งให้ข้าออกมาดู,

จึงไค่ครูกนจับมันมัดไว้.

บทร้อง—นายมัน.

(เย้ย)

ฉา ๆ เตะโซโอ้อ่านา,

มึงเก่งกาจขึงยวคชวคคิใหญ่,

มึงว่าจะมาสุโขทัย

ลบลมให้ใครลวงรู้,

ลลขเหมือนกบตำคินมา—

คิค ๆ ก็น่าหัวเราอยู่ !

มึงเคยทำอ่านาควาคกุ,

ขทนสคคคู้ขยียทา.

ชายขอมมุงร้ายและหมายขวัญ,

แต่ควมนกลขกลายเป็นเสียด่า;

ขญนายเรามากเต็มประกาศา,

ฮ้ายพาสาจึงแพยาระมี.

ชะ ๆ ฮ้ายขอมตำคิน,

สิ้นคิคแล้วหรืออย่างไร ?

เสียดแรงมึงชวคคินเป็นคนคิ,

ไม่ควรที่จะแพ้ลูกคิชยวัต !

บทร้อง—เศ โส.

(สมิงทองมอญ)

เฮ้ ! คนไทยกระไรนะเจ้าเอ๋ย,
 มาเขาระเหย่พุดมากปากจัต,
 ช่างแคะค่อนว่าสารพัต,
 จะซังกแต่ปากตอกถะมั่ง ?
 ไม่ช้านักคุ้มจะคุมทัพ
 พรอมสรรพพลทหารชาญสะพรั่ง,
 เขาคเมืองสะไว้ให้กินพุง.
 กูเองเสียชีวงูกักยอม !

บทร้อง—นายมน.

(ลิงโลด)

ควมยังหลงงงมกาย,
 กูมีข่าวชขาย, เฮ้ยอายยอม,
 มึงเคยเห็นพวกกูเคยคุ้มยอม,
 มึงก็ยอมประมาทจึงพลาดไป.

อินทพของมิ่งมวเผลอ,
 เล่นเล่อกลับอยู่ในย่าใหญ่;
 พวกกุกกระหน่ำระยำไป,
 สิ้นเสียนจัญไร, อ้ายโง่ร้าย!

บทร้อง—เตโช.

(ธรณีร้องไห้)

ไต่พังช้าควรวนเหมือนลูกสับ,
 อนิจจา! บ่อยยับน่าใจหาย!
 ครานี้แสนเจ็บแสนอาย,
 ต้องขอตายไม่อยู่คู่หน้าคน.
 เจ็บนักหนา! คุณาพระร่วงเจ้า,
 ท่านจงเอาบุญคุณข้าสักหน;
 ชานองทอขจร,
 เสียดกลเสียดทหารชาญยทุก.
 ข้าเป็นผู้ผิดคิดโหดร้าย,
 มุ่งหมายฆ่าท่านเป็นที่สุด;
 ขอตายด้วยคมอาวุธ,
 จงสั่งให้กุดหัวพสน.

บทร้อง—พระร่วง.

(แผลงวันทอง)

ศุราพญาเศไช,

มิ่งอย่า ไท โย ไมหัน,

ตัวกูผู้ทรงพรหมจรรย์

จะหาหันย่นมิ่งไต่อย่างไร.

จริงอยู่มิ่งนี้มี ไทยผิต,

แต่ชีวิตกูขอมยกให้,

กูจะส่งตัวมิ่งนั้นไซ้

คืนให้ขุนขอมภูบาล.

ศุราขอมนั้ร่วมจิต,

เคยร่วมคิดทุกทางอย่างใจหาญ,

มิ่งจงคุมขอมันเลิกกวน

ไปถึงชาญนครหลวงด้วยก็,

มอบให้แก่ชายประตู,

บอกว่าคุณผู้ชายทศวิ

คิดถึงพันขุมขี้,

ฝากบรรณาการนลงมา.

ชนงจงไปทูลพระแม่เจ้า
 ว่าตัวเรามีไค่ถูกเช่นฆ่า
 วจไปกุกุยัตินา
 กุระสังกิริจากทุกขระการ.

(พระร่วงเจ้าโรง, พร้อมด้วยนายมัน, นายบุญ, และนายมี.

ส่วนเดโชนั้บพวกศิษย์พาตัวเจ้าโรงไปอีกทางหนึ่ง.)

บทร้องตลับกัณ.

(ลาวสมเด็จ)

มหาราชครู.

ท่านช่างคิดแท้ ๆ เจ้าขระคุณ !

ชาวสุโขทัย.

น่านิยมชมขุญขององค์ท่าน !

ชาวละโว้.

เฮอนารนรมย์ เขาแสนนิยม พ่อเจ้าเฮย.

มหาราชครู.

อันซ้ายขอมทนงมันจงผลาญ

ชาวสุโขทัย.

ท่านยังไม่เอาชีวิตมัน.

ชาวละโว้.

เฮอน่าพอใจ เขาชมเลี้ยใหญ่ พ่อเจ้าเฮย.

มหาราชครู.

ไม่มีพยาบาทและของเวร,

ชาวสุโขทัย.

เห็นท่านคิงจริงเป็นแม่ของมัน.

ชาวละโว้.

เฮอพุตถุกกริ่ง ทานทีทุกสิ่ง พ่อเจ้าเฮย.

มหาราชครู.

นารักนำใครไต่ครน,

ชาวสุโขทัย.

เฮอเที่ยงตรงทรงธรรมนำเปรมปรีดิ์ !

ชาวละโว้.

เฮอพุตถุกคี่ ชมบารมี พ่อเจ้าเฮย.

บทร้อง—มหาราชครู.

(พรหมณ์เข้าโบถ)

อินพ่อขุนทนต์เกล้าของเราไซร์

ไต่เสด็จสวรรคตแต่เคือนสี,

ไม่มีกระษัตริย์ครองขบถ,

เป็นที่ว่าเหว่ใจประชา.

อินพระร่วงทรงคุณบุญมี,

เห็นควรเป็นที่ร่มเกล้า,

ควรธัญเจิญขุนเป็นพระราชา

ครอบครองอาณาประชากร.

(พวกอมาตย์สุโขทัยเสด็จความพอใจเห็นชอบด้วย; แต่หลวง

เมืองกล่าวคำกักท้วง.)

บทร้อง—หลวงเมืองกับมหาราชครู.

(ชมตลาต)

หลวงเมือง.

ดูรา^๒ราชครูผู้มี^๒วิ^๒ย,
 ทง^๒ขุนนางน้อยใหญ่^๒พง^๒ช้า^๒ก่อน:
 ท่านจะเชิญ^๒พระ^๒ร่วง^๒เป็น^๒ภู^๒อร
 ครอบ^๒ครอง^๒นคร^๒สุ^๒โข^๒ทัย.
 อัน^๒ชาว^๒ละ^๒โว^๒ภา^๒ว
 ที่^๒จะ^๒ให้^๒ค^๒ิด^๒หา^๒พ^๒อ^๒เม^๒ือง^๒ใหม่,
 ยัง^๒ไม่^๒แล^๒เห็น^๒ว่า^๒ย^๒ค^๒ค^๒ล^๒ใด
 จะ^๒ไ^๒ค^๒่^๒เหมือน^๒พระ^๒ร่วง^๒อง^๒ค^๒ัน.

(ยานี่)

มหาราชครู.

ที่^๒ท่าน^๒ไ^๒ค^๒่^๒กล่าว^๒มา^๒ช้า^๒เห็น^๒จิต,
 แ^๒ค^๒่^๒ค^๒ง^๒ค^๒ิ^๒ต^๒ร^๒อ^๒ย^๒ค^๒อ^๒ย^๒จ^๒ิง^๒คว^๒ร^๒ท;
 สุ^๒โข^๒ทัย^๒เป็น^๒มหา^๒ธานี
 คว^๒ร^๒เป็น^๒ที่^๒ป^๒ระ^๒ท^๒บ^๒แห่ง^๒น^๒ริ^๒ศ^๒ร์.
 ส^๒่วน^๒เม^๒ือง^๒ละ^๒โว^๒คว^๒ร^๒มา^๒รวม
 ร^๒วม^๒ธา^๒ณา^๒จักร^๒จะ^๒ส^๒ถ^๒ิต
 ม^๒ัน^๒ค^๒ง^๒เพ^๒ระ^๒อง^๒ค^๒่^๒พระ^๒บ^๒พิ^๒ต^๒ร์
 จะ^๒แ^๒ม^๒่^๒ถ^๒อ^๒ย^๒ป^๒ก^๒คร^๒อง^๒ย^๒อง^๒กัน.

(ร่ายนอก)

หลวงเมือง.

จริงอยู่ก็คิดตามท่านว่า,
 เวียงของข้าจะเป็นด่านแห่งเขตชั้นนี้;
 ชาวไทยไพร่ฟ้าประชาชนนี้
 จะรวมกันขี้กแผ่นดินแน่นต่อไป.

(ร่ายใน)

มหาราชครู.

การที่เราปรองคองกันเช่นนี้,
 เราทั้งหลายยินดีที่หาบ่มี.
 ควรทุกเชิญวันนี้เป็นไร,
 จะเป็นทีเปรมใจปวงประชา.

(พระร่วงออก, มีนายมันและทนาย ๒ คนตามหลังออกมา.
 ฝ่ายคนอื่น ๆ ถวายบังคมสามคาบ, แล้วหมอบอยู่.)

บทร้อง—พระร่วง.

(บุ๋ง)

ดูราชาวนกรสุโขทัย
 เราขอขอบใจท่านนักหนา,
 เมื่อเราพลัดพรากจากภรา

ไท้มาอาศัยในกรุงนี้,
 ก็ไต่อยู่เย็นเป็นสุข
 นีระทุกขันนระภบ ไต่เต็มที;
 เภาจะตองขอลากลับบ้าน
 ไปเตรียมม็ฐุไฟที่รูกราณ.
 แน่ละขอมไทนจะขอมไว้ละไว้
 ที่โยไสสามารถอาจทาดู;
 ถ้าแม่ทัพสไซทัยชัยชาดู
 ไยทำการร่วมมือไต่ระที.
 ถ้าช่วยกันต่อสู้ศัตรูขอม
 พรักพร้อมชาวไทยไต่เต็มที;
 ประชาไทยจะได้พ้นอสูริ
 ให้สมที่ขอไทยแต่เดิมมา.

บทร้อง—มหาราชาครุ.

(กรอบจักรวาท)

ขอเคชะเฝ้าของอุสบาท
 ขงกษมาศยกเกล้าเกล้า
 21/09/2565
 ข้าชอกกราบทูลพระกรุณา,
 ทราบฝ่าพระบาทพระภูษร.

ข้าเจ้าเสนาพศคามาคย์
 อิกทั้งทวยราชภูริสโมสรว,
 ระเบียบนอยเค็ยรตวายกร
 ทูลวอนพระองค์ผู้ทรงธรรม,
 ขอเชิญพระองค์ขึ้นทรงราชย์
 เถลิงอาสน์สโโขทัยรังสรรค์,
 เพื่อผูกไฟฟ้าประทานนิต
 เกษมสันต์ทั่วแคว้นแทนไทย.
 ขอเชิญจรโลงแหล่งหล้า
 เป็นสง่ากึ่งทวงมณีใส;
 พระเกียรติเกรือกแคว้นแทนไท,
 ทวยไทยเกษมสันต์นรินทร์.

บทร้อง—พระร่วง.

(คลื่นกระทบฝั่ง)

ดูก่อนราชครูผู้ฉลาด
 อิกทั้งทวยราชภูริสโมสรว,
 อันท่านกล่าวพานันทร
 วิวอนให้เราผ่านธานี.
 เรานับบุญญาอย่าหย่อน,
 ยิงอ่อนความคิดไม่เต็มที;
 แต่ใช้ว่าจะคิดหลักดี,

ท่านนิยมยินดีพร้อมเพรียง;

เราซัดคำวอนท่านมิไต่,

ไม่มีแก่ใจจะไต่เพียง.

เราขอปฏิญญาไม่เอนเอียง,

จะตั้งจิตให้เที่ยงในทางธรรม.

เราจะบำรุงกรุงไกร

ให้ทวยไทยอิสระเกษมสันต์,

ขอพระศรียรคณคณอนันต์

และเทวัญเป็นพยานวาจา.

(พระมหाराชครูให้สัญญา, พราหมณ์ก็เป่าสังข์, และทันใดนั้น

เจ้าพนักงานเชิญพระกลดขาวมากันถวายพระร่วง, และบรรดาขุนนาง

และพลเมืองถวายบังคมพร้อมกัน. ส่วนพินพาทย์ พอสังข์ขึ้นก็

ทำเพลงมหาฤกษ์, จนเมื่อขุนนางและพลเมืองถวายบังคมแล้ว จึง

เปลี่ยนเป็นพัคชา และตีเพลงนั้นคลอเสียงร้องต่อไป.)

บทร้อง—พระร่วง.

(พัคชา)

ที่ท่านเชิญเราชนทรงราชย์

เกลิงอาสน์สุโขทัยสโมสร,

เราจะประกาศนการนคร

ให้ประชาชนิกรสุขสราญ.

ซึ่งท่านให้ อิศริยะยศ

เรามีอาภัพจนพอดอยท่าน,

ขอแต่ในเสนาพฤตมาจารย์

สมัคสมานสามัคคี.

คณะโคศักรูผู้ฉลาด

หมายมาดทำลายให้เร็ว

ก็แยกให้แตกสามัคคี,

เช่นกระษัตริย์ลชชวงศ์ ไยราณ.

พราหมณ์ผู้เคียวรบใช้ ไปยุแยห่

สวระเนษญาดีให้แตกฉาน,

จนเวลาศักรูไปราญ

มัวเกยงกันเสียการเสียนคร.

แม้ไทยจ้านงคงอยู่มั่น,

จงพร้อมกันร่วมจิตสโมส,

ฝ่ายเราหัวหน้านวากร

จะนำไทยโล่รอนศักรูไทย.

บทร้องส่งหมู่ใหญ่.

(เหาะ)

๗๕๕
๐ ได้ฟังพระบรรหาร

๒๑/๐๓/๒๕๖๕
ขอรับบรรหารไว้

ข้าเจ้าเหล่าพศก

แสนทราวยสร้านสู่ควงใจ,

ควยภักคทเกศา.

พร้อมกันยกหัตถ์วันทา,

แลขอปฏิญาณ
 ขององค์พระศิวรัตน
 อิกเทวะเทวัญ
 ข้าเจ้าผู้เป็นไทย
 ท้ององค์พระทรงศรี
 ขอฟังพระสมภาร
 เต็มใจไม่ขาด
 ชีวิตไม่เสียกาย
 ทั้งกล้ารบราวี
 ชาติภะขำราย
 เราไทยผู้ไกล
 จะทนทรหด
 หากกรรมจำบรรลัย
 ข้าขอถวายพร
 ในรัฐระมณฑล
 ขอพระผู้จอมไทย
 คักคัสทฤทธิเดชพูน

แต่พระองค์ผู้ทรงธรรม.
 ทพงส์ทวี่สาระพน,
 เป็นพยานณกาลนี้.
 จงใจรักและภักดี
 สติตเกล้าเหล่าประชา,
 ทกวันวารขอเป็นข้า,
 เพื่อดูสุขุมไพรี,
 ทุนถวายเป็นพล,
 รักษาชาติศาสนา.
 จนเล็ดตาบพลสา,
 ไม่ยอมแพ้นักใคร ๆ.
 กว่าจะหมดลมหายใจ,
 ขอตายกอดบาทชุกค.
 ให้กูรอรค้ำกล
 ดินของไทยอันไพบุลย์,
 เนานานในราไชสุรบ,
 เกียรติเกรอกไกลไสโย ฯ

(บัดมาน)

21703/2565

จบเรื่องพระร่วงเท่านั้น.

